

EL II ESTUDIO SOCIOLLINGÜÍSTICO D'ASTURIAS

↓ Entrambasaguas

A empezos d'este ano 2003, el Academia de la Llingua Asturiana daba a conocer el avance de datos del II Estudio Sociollingüístico d'Asturias. Este proyecto realizóulo el equipo Euskobarómetro, entidá que dirixe el sociólogo asturiano Francisco Llera Ramo, catedrático na Universidá del País Vasco. Queríase evaluar con este estudio a evolución sociollingüística asturiana nos últimos dez anos despóis das primeiros encuestas qu'encargara el Principao al mesmo Llera alló nos anos 1990 y 1991. Nos conceyos de fala gallego-asturiana fêxose úa encuesta especial y imos repasar aquí os resultaos principales seguindo el avance de datos feito por el propio Llera Ramo y Pablo San Martín.

Nun descubrimos miga novo se dicimos qu'as encuestas son úa vía fundamental pra conocer as sociedades: as súas actitudes, os sous gustos, as súas opinións. Nun é casualidá qu'os gobernos teñan departamentos encargaos d'este tipo de cuestións porque hai poucos xeitos miyores de saber el que pensa a xente. Dentro da sociollingüística, quere decir, del estudio das relacións entre a llingua y a sociedade, as encuestas son úa ferramenta principal pra os investigadores por causa da súa propia natureza: nun se quedan namáis col qu'opinan amigos y vecíos senón que dan úa idea global del qu'opina muita máis xente, pudéndose cruzar as súas opinións con datos d'edá, estudios, sito de residencia, opción política y muitas outras variables.

En 1990 y 1991 el profesor Llera Ramo fixera un estudio aparecido por encargo del Gobierno asturia-

no, aunque os datos nun se publicaron hasta 1994 nel sou llibro *Los asturianos y la lengua asturiana. Estudio sociolingüístico para Asturias, 1991*. A parte referida monográficamente á nosa fala, feita en 1990 a 100 entrevistaos, nun se chegou a publicar.

Doce anos despóis, Llera Ramo volve alló por encargo del Principao d'Asturias con outro trabayo unde s'estudia a situación sociollingüística d'Asturias y a zona de fala gallego-asturiana en particular. Al ver a perda d'interés da Consejería de Cultura pol proyecto, a sección de Sociolingüística del Academia de la Llingua decidiu asumillo y financiarlo. El trabayo de campo xa ta feito y máis alante hase publicar el estudio en detalle de todos os resultaos das encuestas, pero, entremetres, xa conocemos un avance cos datos principales.

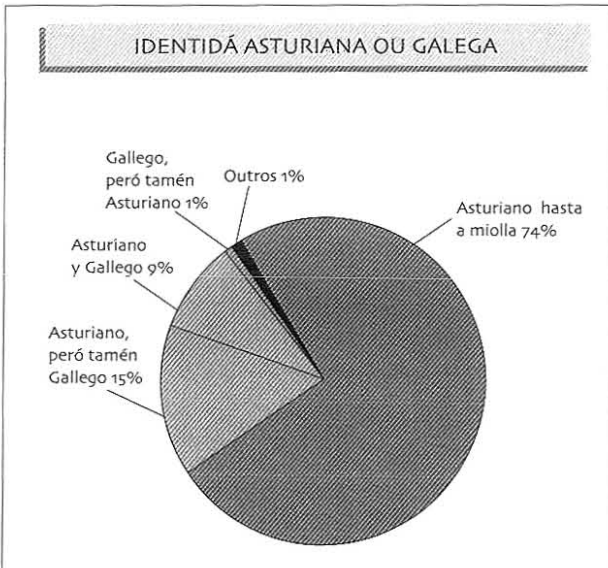
Gracias a esto, dispoñemos pral gallego-asturiano d'us datos ben importantes que poden axudar a

conocer miyor qué pensa a xente pra que, a partir d'ei, as autoridades competentes na materia podan tomar as medidas políticas máis acertadas.

Pr'amañar el estudio na zona Navia-Eo fíxose un cuestionario especial pra preguntaryes todo tipo de cuestiós relacionadas cua súa fala y as súas actitudes y demandas llingüísticas. Entre os meses de mayo y xuno de 2002 fixéronse un total de 300 entrevistas individuais nas súas casas a personas de 16 y máis anos. A fiabilidade dos resultaos é grande, con un marxe d'error estimado de ± 5.6 pra un nivel de fianza del 95%. Como é avezao, a selección dos individuos fíxose aleatoriamente por cotas d'edá y sexo.

A identidá nel Navia-Eo

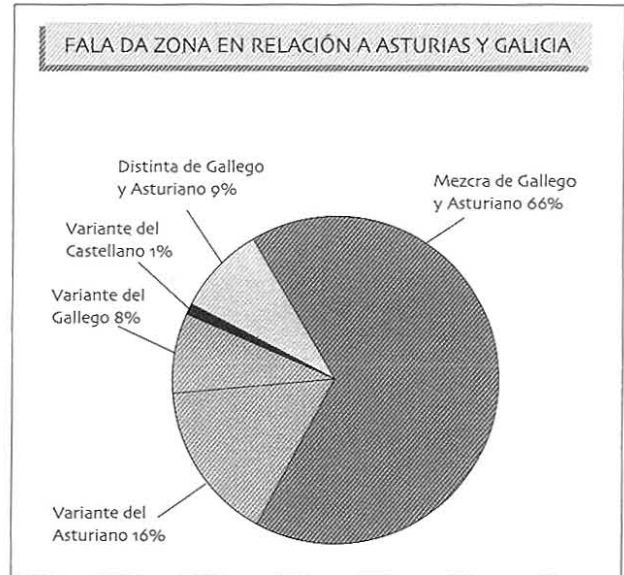
Brindábanse a os encuestaos varias posibilidades sobre a súa identidá pra saber con cuál se sintían máis a gusto. Un 74% atesaron que se sintían "asturianos hasta a miolla" y un 15% dos entrevistaos identificábanse tamén como asturianos aunque tamén como un pouco gallegos. Nel outro extremo ta el 9% que se reconoz como "de fronteira" y se sinte tan gallego como asturiano.

Esta identificación mayoritaria con Asturias vese ainda máis al perguntar qué yes parecería revisar as fronteiras da súa zona: nove de cada dez (88%) queren qu'el Navia-Eo siga sendo parte d'Asturias.

A identidá llingüística nel Navia-Eo

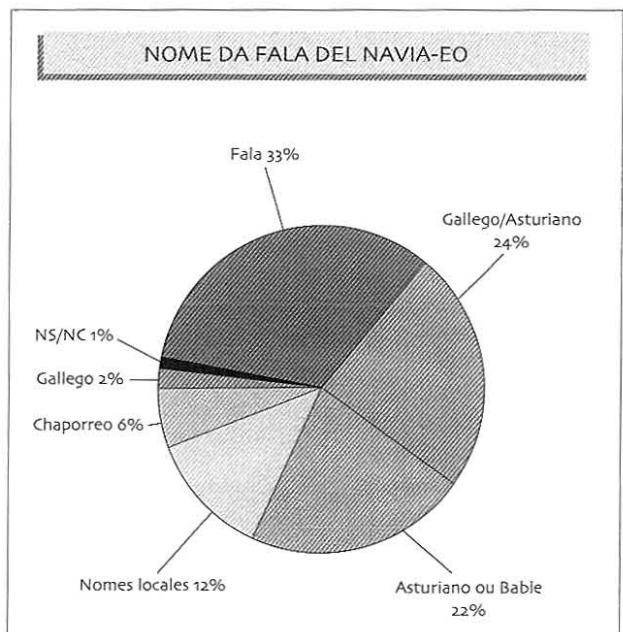
Pra dous de cada tres (66%) habitantes del Navia-Eo a fala da zona é úa mezcra de gallego y asturiano, mentres que pral 16% é úa variante del asturiano y al 8% parezye qu' é úa variante del gallego.

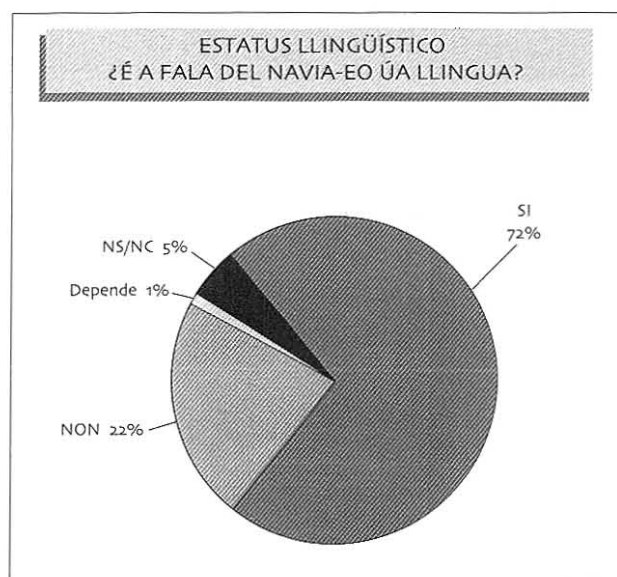

Un asunto mui interesante é el nome que se quer miyor pra chamarye al que falan nel Navia-Eo. Nesto os pareceres tán abondo repartidos: ún de cada tres (33%) quer miyor chamarye "a fala" y ún de cada cuatro (24%) escoye a denominación nova de "gallego-asturiano" —sin duda por causa del sou uso cada vez mayor en ámbitos oficiales y educativos—. Cuase os mesmos (22%) queren miyor a etiqueta de "bable" ou "asturiano", mentres qu'os qu'escayeron el nome de "gallego" foi el 2% dos encuestaos.

El caso é que, chámenye como ye chamen, respecto al estatus llingüístico da fala da zona, sete de cada dez (72%) dos habitantes del Navia-Eo pensan qu'a súa fala é úa llingua como cualquier outra das que tán reconocidas en España como oficiales, opinión qu'avanzóu lamar nestos últimos dez anos —cuase veinte puntos dende el anterior encuesta—, y namáis dous de cada dez (22%) ye negan esa consideración.

Hai máis confusión sobre cuál é a llingua propia d'Asturias, quizabes pol mesmo problema terminoló-

xico de qué cousa entenden os encuestaos por "asturiano": pral metá (46%) el asturiano é el única llingua propia d'Asturias, mentres que pra un tercio (34%) el gallego-asturiano, ben al pé del asturiano ou ben al pé d'asturiano y castellan, son as llinguas propias d'Asturias. Nel outra punta, namáis dous de cada dez

Sete de cada dez habitantes del Navia-Eo son falantes de gallego-asturiano

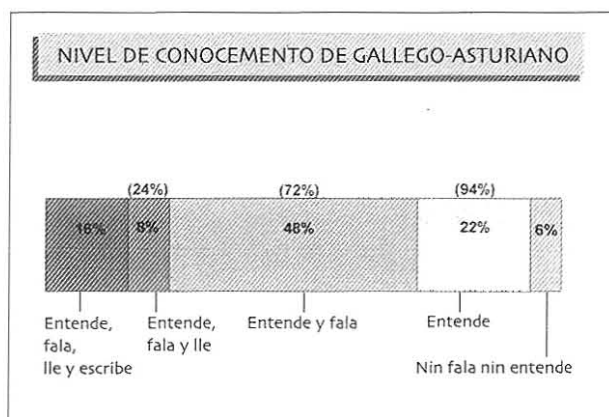
(19%) cren qu'el castellano sía a llingua propia d'Asturias.

É importante destacar qu'este estudio deixa claro qu'a mayoría da xente del Navia-Eo, máis d'oito de cada dez (82%), refuga a idea de que falar en gallego-asturiano sía falar mal y falar en castellano sía falar ben. Einda mantéin este prexuício al redor del 15% dos encuestaos.

Un avance ben grande —máis de corenta puntos— tamén lo houbo nel porcentaxe d'habitantes del Navia-Eo (80%) que pensan que s'espresan ben en castellano. A explicación ten que tar nel relevo xeneracional y na miyor diferenciación entre os dous rexistros lingüísticos. De todos os xeitos, einda a dous de cada dez (19%) parezyes que nun falan abondo ben en castellano, anque agora xa cuase nun s'avergoncen d'eso.

Alfabetización y habilidá lingüística

El primeiro que se pode sacar en conclusión dos datos da encuesta é qu'hai muitos falantes, pero pouco alfabetizaos. Sete de cada dez (72%) son falantes de gallego-asturiano, anque namáis ún de cada cinco (24%) dicen saber llelo y ún de cada seis (16%) escribillo. Se temos en conta qu'el nivel de comprensión pasiva é del 22%, al sumallo al porcentaxe de falantes resulta qu'un 94% da poboación del Navia-Eo fala ou podería falar gallego-asturiano.

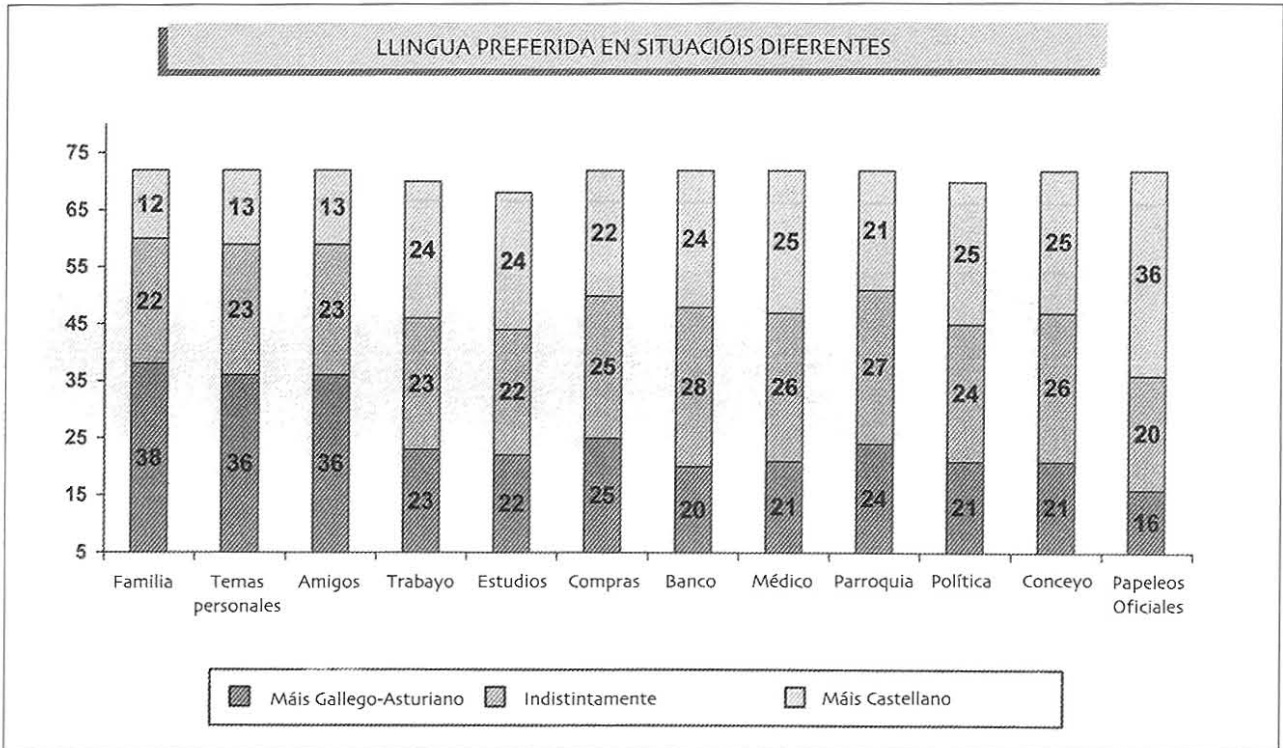

Os autores del estudio destacan qu'a habilidá lingüística dos habitantes del Navia-Eo na súa llingua é mayor qu'a del resto d'asturianos na d'ellos, pero qu'en entrambos os casos os niveles de coñecemento brindan úa base firme prá normalización lingüística.

Avezos lingüísticos

Ún de cada cuatro (24%) entrevistaos diz que s'atopa máis a gusto espresándose en gallego-asturiano qu'en castellano y ún de cada tres (34%) diz

que fala igual de ben nas dúas. Namáis el 7% diz que s'espresa miyor en castellano. De todos os xeitos, el gallego-asturiano quere miyor pras situacións máis persoais ou familiares, mentres qu'el castellano úsase pra situacións máis formais. Isto deixa clara a falta de normalización social da llingua vernácula del Navia-Eo, igual que pasa nel resto d'Asturias.

Como dato esmolecedor hai que destacar el retroceso xeneracional da nosa fala, anque siga sendo a maioritaria como llingua materna. Dous de cada tres habitantes (67%) del Navia-Eo tein como primeira llingua de nenos el gallego-asturiano, ben solo (50%) ou ben col castellano tamén (17%). Namáis ún de cada tres (32%) ten el castellano como llingua materna. Hai que reparar en que, hai máis d'úa década, na encuesta anterior, eran tres de cada cuatro (75%) os que tían namáis a nosa fala como llingua primeira. El retroceso entre xeneracións é claro: anque cuase seis de cada dez persoas falen cos padres en gallego-asturiano, namáis tres de cada dez —quere decir, el metá— lo falan tamén cos fiyos.

Nun é casualidá, entoncias, qu'os encuestaos nun teñan mui claro el futuro da fala, anque a maioría siga confiada na súa supervivencia.

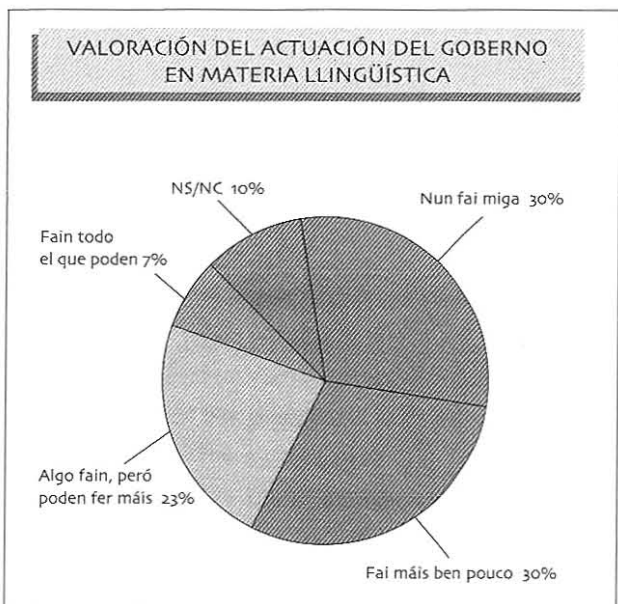
Actitudes y demandas llingüísticas

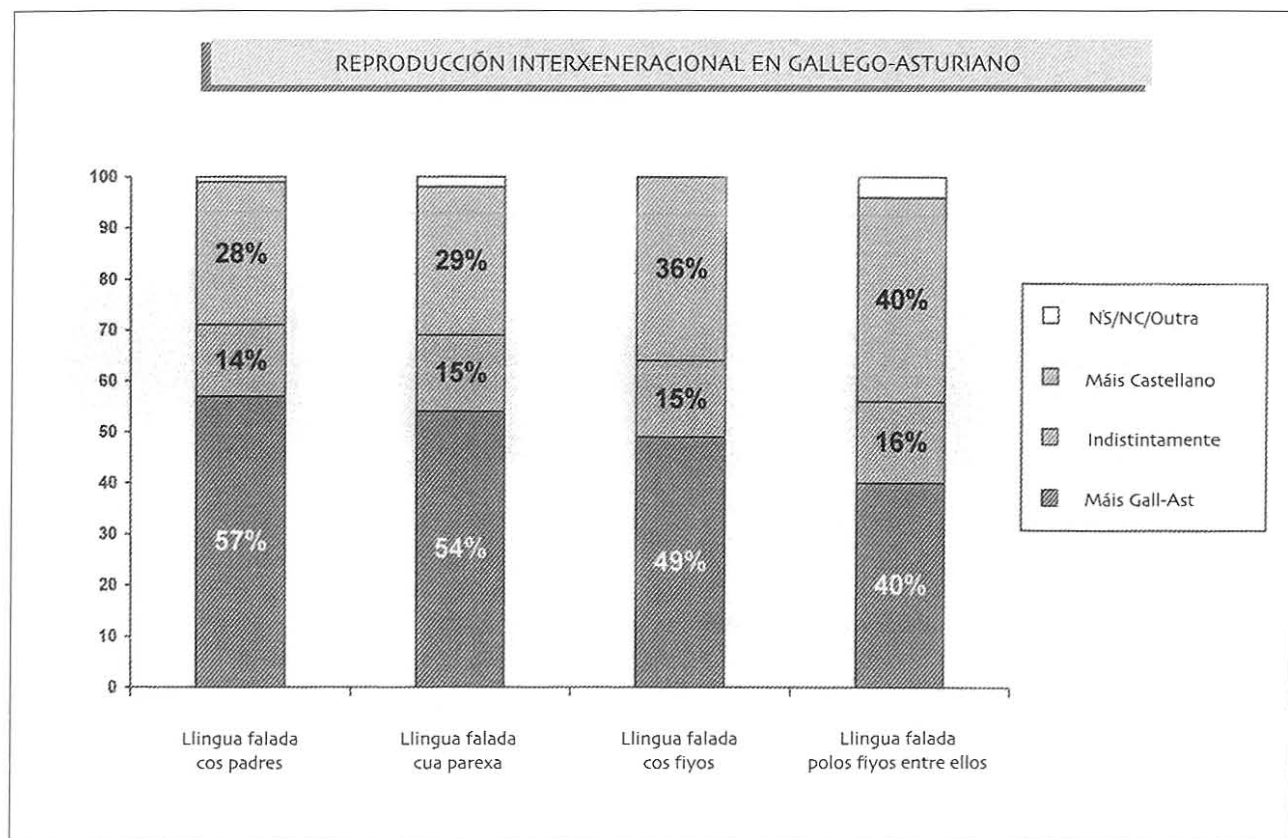
Podíamos resumir este apartao col título que ye dan os autores del avance de datos: un horizonte bilingüe pral Navia-Eo. Y é que oito de cada dez (76%) dos habitantes da zona queren un futuro bilingüe prá súa terra unde se fale tanto ou máis gallego-

asturiano como castellano. Tamén coincide nese deseo el resto d'Asturias, unde dous de cada tres (65%) queren un futuro unde se fale tanto ou máis asturiano como castellano.

Vese ese horizonte bilingüe en que tres de cada cuatro encuestaos nel Navia-Eo tán dispostos a qu'os sous fiyos aprendan gallego-asturiano.

En conto a os medios de comunicación, a seis de cada dez encuestaos píntayes pouca a presencia tanto del gallego-asturiano como del asturiano nos medios escritos y na radio y televisión y ven necesaria a existencia de prensa nesas llinguas y d'espacios tamén na prensa que se fai en castellano. Tres de cada cuatro habitantes del Navia-Eo queren qu'a futura radio y televisión asturianas emitan a súa pro-

gramación nas llinguas vernáculas d'Asturias, mentres que namáis ún de cada seis queren úa radiotelevisión pública asturiana en castellano dafeito. De cualquier xeito, pra máis de nove de cada dez entrevistaos, gallego-asturiano y asturiano tein que ter úa presencia variable nestos medios. Esta presencia vai dende úa mayoría que pensa que ten que ser importante hasta os que —tres de cada dez encuestaos— yes parece que ten que ser menor del 10% da programación.

A política llingüística

Dous de cada tres (65%) dos habitantes del Navia-Eo cren qu'as institucións tían qu'implicarse activamente na protección das llinguas vernáculas poñendo todos os medios posibles. Sicasí, a valoración que recibe nesta materia el actuación das institucións asturianas, y máis concretamente el Gobierno del Principao, é d'un suspenso ben claro: el 60% —medrón máis de veinte puntos dende 1990— pensa que nun fai miga ou cuase miga por conservar y promocionar el gallego-asturiano. Ademáis, ún de cada cuatro pensa que, aunque algo fai, podía fer máis. Nun chega al 7% os qu'aproban el llabor del Gobierno en materia llingüística.

Un exemplo d'intervención institucional é el dos lleiteiros de carretera: dous de cada tres tán a favor da forma del gallego-asturiano, ben sola (45%), ben acompañada da forma castellanizada (20%).

Al metá (49%) dos habitantes del Navia-Eo gustaríayes qu'el resto d'asturianos pudesen aprender

gallego-asturiano se quixeran, mentres qu'ún de cada cuatro ta a favor de políticas máis activas pra llograr qu'el resto d'asturianos lo entenda (16%) ou lo fale (10%).

Hai muito consenso —úa media d'oito de cada dez encuestaos— sobre a presencia del gallego-asturiano y del asturiano nas escolas, aunque a mayoría queren miyor que sían optativas. Nun hai tanto consenso ante a posibilidade d'estudiar gallego como asignatura optativa (42%), couda que refuga un 49% dos entrevistaos.

Igual qu'hai dez anos, nel Navia-Eo a demanda de cooficialidá é máis pequena que nel resto d'Asturias. Esto pode ser por causa da mayor confusión que trai a existencia de dúas posibles llinguas oficiales na zona al pé del castellano: el gallego-asturiano y el asturiano. Os qu'apoyan y os que refugan a oficialidá del gallego-asturiano tán mui repartidos: un 30% cada ún. Nel medio, a ún de cada tres nun ye dá muito máis a cuestión. Un pouco superiores son os porcentaxes d'apoyo á oficialidá del asturiano (34%), pero entre os que la apoyan, seis de cada dez (62%) tamén queren que con él el gallego-asturiano sía oficial na zona. Ademáis, á mayoría nun ye parez qu'a oficialidá yes traiga muitos problemas pra súa vida de cadaldía.

En resumidas contas, botando úa ouyuada xeneral a os datos del estudio, sácase en conclusión qu'os ciudadanos del Navia-Eo —como pasa nel resto d'Asturias— queren a súa llingua y piden ás institucións que la defendan y la promocionen na sociedade. As autoridades tein, entoncias, el última palabra pra fer realidá esas aspiracións qu'amostran as encuestas.

